

ELŐSZÓ

A Magyar Tudományos Akadémia VEAB Gazdaság-, Jog- és Társadalomtudományi Szakbizottság Közigazgatási Munkabizottsága (továbbiakban: Közigazgatási Munkabizottság) a Nemzeti Közzolgálati Egyetem (továbbiakban: NKE) TKP2021-NKTA-51 azonosítószámú „Fenntartható államkormányzás és innovatív közszolgáltatások” című projektjének támogatásával kutatást indított, amelynek célja, hogy átfogó képet kapjanak a közös önkormányzati hivatalokat működtető települések köréről, az együttműködések tartósságáról, a hivatali munka tartalmáról, jellegéről, az atipikus megoldásokról, valamint a rendszer pozitív és negatív tapasztalatairól, továbbá a jó gyakorlatokról és megoldásokról, valamint a megújításra vonatkozó javaslatokról.

A kutatási program első nyilvános megjelenésére 2023. október 27-én, Bábolna városában került sor, amikor a Közigazgatási Munkabizottság A közös önkormányzati hivatalok működésének tapasztalatai és főbb jellemzői címmel konferenciával egybekötött munkakülést tartott, ahol bemutatták a kutatás addigi eredményeit.

A kutatók kiválasztása és a feladatok megosztása révén a közös önkormányzati hivatalokkal kapcsolatos tevékenységek teljeskörűen – országosan, területi (Vas vármegye), helyi szinten székhelytelepülési, illetve társ községi nézőpontból, valamint kirendeltségi tapasztalatok feltárásával, sőt nemzetiségi szempontból is – áttekintésre kerültek. A kutatásban kiemelten kilenc, a közigazgatás gyakorlatában tapasztalatokkal rendelkező kolléga vett részt, köztük minisztériumi vezető tisztviselő, egyetemi oktatók, önkormányzati érdekvédők, polgármesterek, jegyzők és köztisztviselők. A felkért kutatóból hárman tudományos, PhD fokozattal rendelkeznek, míg öten tagjai a VEAB közigazgatási munkabizottságának.

A kutatás 2023-ban zajlott, így a munka során folyamatos volt a kapcsolat az akkori Belügyminisztérium önkormányzati főosztály vezetőjével és munkatársaival.

Az egyes részterület szakértő kutatói munkáján túl országos online kérdőíves kutatásra is került a BM és a Közigazgatási Munkabizottság szakmai megalapozásával, a polgármesteri és jegyzői online kérdőíves kutatást gondozó, lebonyolító és feldolgozó Nemzeti Közzolgálati Egyetem kollégáival.

A kutatás eredményeinek rövidített változatait olvashatják a Comitatus jelen számában. A tanulmányok között elsőként dr. Bekényi József az önkormányzatokért felelős minisztérium szempontjából vizsgálta a kérdést, bemutatva a korábbi körjegyzőségi és jelenlegi közös önkormányzati hivatali rendszert, valamint a változtatás indokait és a továbbfejlesztés lehetőségeit egyaránt. Dr. Zongor Gábor önkormányzati és térségi szempontból elemezte a közös hivatalok helyzetét, valamint reflektált az online kérdőíves kutatás egyes elemeire. Dr. Gyergyák Ferenc a hivatali rendszer változásának az igazgatásra gyakorolt hatását értékelte a kétféle típusú – az önálló és a közös – önkormányzati hivatal összehasonlításában. Dr. Szabó Tamás PhD a miniszteri hozzájárulással, nemzetiségi alapon működő speciális hivatalokat a nemzetiségi önkormányzatok rendszerének keretén belül mutatta be. Dr. Németh Sándor PhD Vas vármegye közigazgatásának változását elemezte alapvetően a rendszerváltozástól napjainkig.

A kutatás további értéke, hogy elkészült négy esettanulmány is. Dr. Balás Endre jegyző a Jánosháza város központú, 12 tagot számláló közös önkormányzati hivatal működését mutatta be, dr. Lendvai Róbert jegyző, a kisközség, Nyőgér központú 6 tagú közös hivatal működésének jellegzetességét dolgozta fel, dr. Kabai Gergely PhD, Hollád Község polgármestere a kistelepülések mozgásterét elemezte a közös önkormányzati hivatalok rendszerében, elemezve a héttagú Balatonszentgyörgy központú közös hivatali együttműködést. Végül László Ferenc volt kirendeltségvezető a Tatai Közös Önkormányzati Hivatal neszmélyi kirendeltségét és annak sajátosságait mutatta be.

A Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapjából nyújtott támogatással létrejött, előzőekben jelzett publikációkon túl a Comitatus közös önkormányzati hivatali tematikus számában, a műhely rovatban olvashatják még Kelő Johanna Járatlan járt utak, avagy a járási hivatalok egy évtizede című írását, amely államigazgatási oldalról közelít a közös önkormányzati hivatali munkához.

Megítélésünk szerint a kutatási eredmények többféle, további hasznosítása lehetséges.

A tematikus számban közölt írások alkalmasak arra, hogy részét képezzék az önkormányzatisággal kapcsolatos egyetemi képzési tananyagoknak. A kutatási eredmények segítségével szolgálhatnak a kormányzat részére, hogy a jelenlegi közös önkormányzati hivatali munkával kapcsolatban észszerűsítéseket, módosításokat megalapozza, valamint módszertani segítséget nyújtson.

A kutatás sajátos hozadékeként Kabai Gergely polgármester a Balatonszentgyörgyi Közös Önkormányzati Hivatalhoz tartozó hat társközségben lakossági kérdőíves felmérést végzett a települések együttműködési helyzetének feltárására. A kutatás eredményeit a mindennapi kapcsolatrendszer fejlesztése során tudják használni, erősítve a mikrotérbségi együttműködést.

A kutatás indokolttá teszi, hogy a témában további hazai kutatásra kerüljön sor, amely a most feltárt kérdések mélyebb vizsgálatát tenné lehetővé. A közös hivatali kutatási eredmények alapján az önkormányzati együttműködés egyéb területeinek fejlesztése is megalapozható.

Megfelelő előkészítés és nyitottság, valamint pénzügyi forrás esetén a kutatási eredmények kellő alapul szolgálnak egy nemzetközi kutatáshoz, amelyben a hasonló problémával küzdő szomszédos, környező országok (Csehország, Szlovákia, Ausztria és Szlovénia) szakértői vehetnének részt.

A polgármesteri és jegyzői online kutatás eredményeit rögzítő adatbázis Nemzeti Közszolgálati Egyetemen elérhető és további kutatás során használható, mint ahogy ugyancsak rendelkezésére állnak a részletes kutatási eredmények, köztük az online kutatás során megfogalmazott polgármesteri és jegyzői javaslatok, vélemények.

Bízunk benne, hogy a kutatómunka még szélesebb részvétel mellett a jövőben is folytatódni fog.

A munkában való aktív támogatásért és részvételért köszönettel tartozunk:

- a Közigazgatási Munkabizottság tagjai részéről dr. Zongor Gábornak, a kutatás ötletgazdájának a kezdeményezés kidolgozásáért és a kutatás vezetéséért, a kérdőív tervezetekkel kapcsolatos megalapozott észrevételeikért dr. Balás Endre jegyzőnek (Jánosházai Közös Önkormányzati Hivatal), dr. File Beáta jegyzőnek, (Oroszlány Közös Önkormányzati Hivatal), Kovács Péter Vép polgármesterének, dr. Lendvai

- Róbert jegyzőnek (Nyőgéri Közös Önkormányzati Hivatal), dr. Németh Sándor Bük város polgármesterének, valamint László Ferenc volt jegyzőnek;
- a BM részéről dr. Dukai Miklós önkormányzati államtitkárnak a kérdőívek címzetekhez történő eljuttatása szervezéséért, az önkormányzati főosztály munkatársainak – közülük is kiemelten dr. Bekényi József főosztályvezetőnek és dr. Deák László kollégának – a szakmai párbeszédért és a közös gondolkodásáért, valamint a kutatáshoz szükséges háttéranyagok biztosításáért;
 - az NKE részéről Demeter Endre és Uri Róbert szakértőknek a kérdőívek gondozásában és feldolgozásában végzett munkájukért;
 - Kis-Fehér Katalin jegyzőnek (Regölyi Közös Önkormányzati Hivatal) a szakmai véleményéért és a jegyző kollégák mozgósításáért;
 - valamennyi polgármesternek és jegyzőnek, akik aktívan részt vettek a kutatásban és eljuttatták véleményüket, javaslataikat.

Meggyőződésünk szerint a Comitatus közös önkormányzati hivatali tematikus száma a tudományos és szakmai közvélemény számára egyaránt számos továbbgondolásra készítő felvetést, javaslatot tartalmaz.

Dr. habil. Kaiser Tamás egyetemi docens,
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, az MTA VEAB Közigazgatási Munkabizottság elnöke

Dr. Dominek Dalma Lilla egyetemi docens,
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, az NKE TKP2021-NKTA-51 „Fenntartható államkormányzás és innovatív közszolgáltatások” projekt szakmai vezetője